

ELNÖKVÁLASZTÁS SZLOVÉNIÁBAN, 2012

IGOR ČASAR*

(Abstract) A 2012-es köztársasági elnökválasztás alatt Szlovénia politikailag jobban meg volt osztva, mint valaha. A nép elvesztette bizalmát a politikai pártokban, minek következtében tüntetések alakultak ki, a politikai és szociális szférában pedig feszültség éleződött ki. Milan Zver, az Európai Parlament képviselője, Danilo Türk, a jelenlegi elnök, és Borut Pahor, volt miniszterelnök, volt a három elnökjelölt, akik a szavazatokért indultak. A világsajtó nem fektetett nagy hangsúlyt a választásra és a választás eredményeire sem, hiszen előnyben részesítette a kormányintézkedések elleni tüntetéseket.

Főbb szavak: Szlovénia, választások, Danilo Türk, Milan Zver, Borut Pahor, világsajtó.

*

Bevezetés

2012. nov. 11-én már ötödszörré 1,7 millió szlovén szavazott. Az első futamban egyik jelölt sem szerezte meg a szükséges többségi szavazatot, így a második körre 2012. dec. 2-án került sor. Szlovéniában az elnöki mandátum 5 évre szól, az elnöki szerep főleg ceremonialis jellegű. Már az elnökválasztás elején lehetett érezni, hogy harc fog folyni a három elnökjelölt között. Danilo Türk, a jelenlegi elnök, független jelölt, a fő opposíció Pozitív Szlovénia támaszával indult.¹ Borut Pahor, volt miniszterelnöknek a támaszt a SD adta.² Milan Zver, az Európai Parlament képviselője pedig a támaszt a középjobb SDS-től kapta.³ Mielőtt a jelöltek az elnöki versenybe indulhattak volna, aláírást kellett szerezniük 3 képviselőtől vagy 3.000 szavazótól.

Az elnöki kampány

A felmérések, melyekkel az elnökjelöltek közkedveltségét monitorozták, már a kampány elején arra mutattak, hogy Danilo Türk vezet. Azt, hogy az újraválasztására szükséges többségyszavazatot nem fogja megkapni már az első körben kimutatták a felmérések. Továbbá már sejthető volt, hogy a második kör esetében Borut Pahor szoros ellenfele lesz a vezető jelöltnek. Később, az események lefolyása után, úgy mutatkozott ki, hogy Borut Pahor vesztesből győztes lesz, főleg újító elnöki kampánya miatt. Ebben középre helyezte magát, a középbal által támogatott Milan Zver és Danilo Türk közé.

Az elnöki verseny közben a fő tagjelöltek különböző stratégiákat használtak, melyekkel a szavazók tetszését akarták megszerezni. Milan Zver, az Európai Parlament képviselője, nagyon korán kezdte a

* Časar Igor Muraszombatban született 1987-ben. Angol tanári és szociológus diplomáját a maribori egyetemen szerezte 2012-ben.

¹ Dr. Türk Danilo Mariborban született 1952. február.19-én, diplomáját a ljubljanaei jogi egyetemen szerezte, utána ott egyetemi tanár. 1987-ben közreműködött a szlovén Emberi Jogi Tanács létrehozásában. 1992-ben Szlovénia első nagykövetségént dolgozik az ENSZ-nél. 13 év után New York-ból visszajött Szlovéniába és tovább folytatta karrierjét, mint akadémikus a ljubljanaei jogi egyetemen.

² Pahor Borut 1963 nov. 2-án született Postojnában és Nova Goricán nőt fel, közel az Olasz határhoz. Az ő diploma dolgozata, melyet a ljubljanaei egyetemen írt, elismerésben részesült, mint a legjobb diploma Szlovéniában, abban az évben. Politikával aktívan foglalkozott, nagy sikért ért ajánlatával, hogy a kommunista párt engedje meg a politikai pluralizmust. Pahornak sikerült az úgy nevezett Politikai hármast – a parlament, a kormány, végül az állam elnöke is lett.

³ Zver Milan 1962 máj. 25-én született Ljubljánában. 1987-ben diplomált a ljubljanaei társadalomtudományi egyetemen. Utána tanulmányait Grazban folytatta. 1998-ben doktorált, a maribori egyetemen ahol társadalomtudomány tanár lett. Zver Milan folyékonyan beszél angol, német, szerb és horvát nyelvet. 2004 és 2008 között oktatási és sport miniszter volt. 2009-ben az európai parlamentbe választották, mint a SDS fő jelöltjét.

kampányát, már tavasszal, így magának kijátszott bizonyos előnyöket, hiszen sok ideje maradt a szavazók tetszésének megszerzésére. Elnökjelölő pártgyűléseket szervezett Szlovénia különböző részein, nagy súlyt fektetett a plakátokra és az imázsára; a kampánya nagyon amerikai formájú lett. Törekedett a politikai stabilizációra, gazdasági egyesülésre és az erős nemzeti tudatra. A kampány folyamán meg kellett védenie a nem kedvelt, SDS által elfogadott takarékoskodási intézkedéseket. Zver fő ellenfeleként Danilo Türkot látta, ezért a támadás főként Danilo Türk állítólagos pazar életmódjára irányult, és arra, hogy a kormány által javasolt minden reform (nyugdíjreform, arany költségvetési törvény, stb.) ellenzője volt.

Türk elnöki kampánya más irányt vett. Sok elemző meg volt arról győződve, hogy az ő stratégiája túl passzív és hagyományos. Ez az első választási körre vonatkozott, ugyanis a közvetlen megmérettetésben Borut Pahoréhoz illesztette saját retorikáját. Türk aktívabban kereste fel Szlovénia különböző részeit, ünnepi beszédeket tartott – részt vett az *En hazám – gyönyörű és vendégszerető* ünnepségen, valamint az utolsó jugoszláv katona kivonásának 21. évfordulóján. A kampánya idején Pahor és Zver kihangsúlyozták, hogy Türk nem eléggé összekötő és hogy az elit érdekében tevékenykedik. Borut Pahor nyilvánossá tette, hogy a hivatalban levő elnököt a háttérben meghúzódó nagy befolyású csoport irányítja. Ekkor Szlovénia első elnöke, Milan Kučan felszólította, hogy hozza nyilvánosságra azon egyéneket, vagy csoportot, amelyről beszélt. (DKO: Kučan Pahorju: Razkrij resnico o stricih iz ozadja,⁴ *Večer*,⁵ November 19, 2012).

Hangsúlyozzuk továbbá Türk azonosulását a tüntetőkkel és azok ötleteivel. Mindez egy héttel a választások második köre előtt kezdődött. Samo Uhan a társadalomtudományi egyetemről rámutatott, hogy az elnök azonosulása a tüntetőkkel nem lesz hasznára. Nem terelheti őket saját oldalára, mert a tüntetések szélesebb fokú elégedetlenséget tükröztek. (Barbara Hočevar: Najnižja volilna udeležba,⁶ *Delo*, 2012. december 3.)

Ha nem jelölt volna Borut Pahor, az elnöki kampány átlagban nyugodt és monoton lett volna és középen azzal a már előrelátható stratégiával, hogy: *»ez nem a mi hibánk, hanem az ellenzék hibája«*. A volt miniszterelnök kihasználta Türk ügyetlenségét és Zver gyengeségét, mikor beállt középre, a bal és a jobb közé. Így tovább erősítette az összekötő szerepet a jobb és a bal között, mint egy olyan tapasztalt politikus, aki szociálpolitikai megegyezést tud létrehozni. Pahor elnöki kampánya pedig formabontóvá vált, mikor Szlovénia-szerte önkéntes munkába kezdett. Október közepig elvégzett több mint 200 órányi önkéntes munkát. Felkereste Muraszombatot, ahol hulladék takarításánál segített, Turnišče faluban segített egy ház tatarozásánál. Železnih Dverihen szüreten vett részt, Ljutomerben pedig fagyfaltot árult. Meg akarta mutatni, szavaival és tetteivel is, hogy az ő államvezetése olyan tapasztalatokon alapszik, melyeket a 200 órás munka alatt szerzett. Ő lenne az az elnök, aki megértené az egyszerű ember nehézségeit. Ezzel a hozzáállással jobb- és a baloldali szavazókat is magához vonzott.

A november 11-i választások előtt mind a három jelölt részt vett számtalan elnöki vitában. Szeretném kiemelni a *Večer* kiadvállalattal tartott vitát, amely 2012. október 22-én zajlott el. Mindhárom elnökjelölt egyezett abban, hogy Szlovénia önállóan kilábalhat a válságból, de mindhárman különböző megoldást ajánlottak. A megoldásuk alapján mutatom be politikai irányukat.

Borut Pahor előnybe helyezte a politikai pártok megegyezésének jelentőségét. Kihangsúlyozta a nép összetartásának és jobb idők felé terelésének fontosságát. Milan Zver kiemelte az ellenzék közreműködését a pénzügyi krízis elkenőzésében. Zver elve az volt, hogy az ellenzéknek konstruktívnak, nem pedig destruktívnak kell lennie, aki leszavaz minden reformot, mely a köztársaságot kimentené a pillanatnyi nehéz helyzetből. Danilo Türk azt állította, hogy a kormány kezében van az összes ütőkártya. (STA: Prvo soočenje: Slovenija lahko sama reši težave, a kako?⁷ *Dnevnik*,⁸ 2012. október 22.)

Láthatjuk, hogy Milan Zver, elsősorban az ellenzék támadásával volt elfoglalva, amely az akkori elnököt Danilo Türkot támogatta. Másrészt Türk az akkori kormány hírnevének elhomályosítására irányította támadását. A kormányt az a Janez Janša vezette, aki egyben az SDS párt elnöke is volt, mely párt Milan Zvert támogatta. Türk az akkori gazdasági helyzet megteremtését az SDS-re akarta hárítani, emellett pedig elfeledte saját szerepét a kormánnyal való közreműködésével Szlovénia és a szlovén nép jobblétéért.

⁴ Kučan Pahornak: fedezd fel az igazságot a háttérben lévő sógorokról.

⁵ *Večer napi lap, amely Szlovénia észak-keleti részit fedezi* és Mariborban nyomtatják. A lap helyi és regionális ügyekkel foglalkozik. Az első kiadás 1945-ben jelent meg; négy oldalas röpirat a Maribor felszabadításáról, amelyet 20,000 másolatban jelent meg. Országos olvashatósági felmérés 2012-ben, ara indokol, hogy ez a 4 legolvasottabb napilap, amelynek 119.000 olvasója van.

⁶ Legalacsonyabb szavazói részvétel

⁷ Első vita: Szlovenia legyőzheti a válságot, de hogyan? <http://www.dnevnik.si/clanek/1042558808>

⁸ *Dnevnik napilap, minden társadalmi osztálynak, kornak és egyednek, amelyet nyomtatják Ljubljanába*. Az első kiadás 1951 júniusába jelent meg. Országos olvashatósági felmérés 2012-ben, ara indokol, hogy a Dnevnik a 3. legolvasottabb napilap, amelynek 139.000 olvasója van.

Az elemzők szerint Pahor itt tette meg a legjobb lépést, amikor középre helyezte önmagát. Így tudott megszerezni bizonyos számú szavazatot mindkét oldalról. Vanessa Čokl írja: «Pahor nem olyan jelölt, aki Türk Danilo vagy Zver Milan ellen indul.» (Vanessa Čokl: Predsednik kot dežni plašč,⁹ *Večer*, 2012. november 23.)

Így a második választási kör eredményei nem meglepőek: 32,56 % Türk Danilonak és 67,44 % Pahor Borutnak. A választási részvétel rekordszerűen alacsony volt (41,95%). Annak ellenére, hogy a választási részvétel sokkal alacsonyabb volt, mint az első körben (48,41%), ki kellene emelnünk, hogy az érvénytelen szavazólapok száma 14.546 volt, ami kiteszi az összes leadott szavazólap 2%-át. A rekord alacsony szavazási részvétel és a magas számú érvénytelen szavazólap a politikai szervekbe vetett általános hitetlenség mutatója. Ez miért fontos?

Vesna Vuk Gondina, ismert antropológus a 7DNI folyóiratnak elmondta: »Pahor nem rég még politikailag holt ember volt, most feléledt, mert felhasználta az egyedi, emberek által »megvásárolt« stratégiát, miszerint »én az önök embere vagyok, én meghallgatom önöket, mondják meg, mit kell csinálnom«. Itt még hozzáadja, hogy a szlovénekre tipikus, hogy olyan jelöltet választanak, mely a legtöbb kényelmet ígéri. (Gloria Lorenci: Policijska ura in vojska na ulicah?¹⁰ 7DNI,¹¹ 2012. december 5.)¹²

Az új elnök megválasztása után bemutatja ezt a »kényelmet«, melyet az emberek »megvásároltak«. Slovenia Times idézi az újraválasztott elnököt; »Bizalomra van szükségünk, egymás megbecsülésére, toleranciára, meghallgatókészségre«. Beszédében azt is kiemelte az egységesség, a pártok közti együttműködést és politikai szervekbe vetett hit visszaállításának fontosságát. (STA: Slovenia Elects New President, *Slovenia Times*,¹³ December 3, 2012, <http://www.sloveniatimes.com/slovenia-elects-new-president>). (Szlovénia kiválasztotta az új elnökét) Ezt a retorikát úgy is címkézhetnénk, hogy: megígér mindent, de semmit sem ad. Ezt egyértelműen ábrázolja Renata Salecl, filozófus és szociológus a Delo napilapban: »Minden idő és minden politikai nézet megfelelő jelöltje nyert. Az, hogy Pahor beszédének nincsen tartalma, alkalmad ad arra, hogy mindenki azt lássa benne, amit szeretne« «. (Renata Salecl: Odzivi,¹⁴ *Delo*,¹⁵ 2012. december 3.)

A *Večer* lap bemutatja néhány politikai személy reakcióját Borut Pahor megválasztása kapcsán. Janez Janša megnyugvással gratulált neki és elmondta, hogy Pahor a viták alatt rámutatott néhány dologra, melyek nem voltak népszerűek ugyan, de fontosak, és mégis megszerezték a szükséges többség támogatását. (Jst: Janša čestita in poziva k odpravi blokad,¹⁶ *Večer*, December 3, 2012). Milan Kučan, Szlovénia első elnöke a következőképp nyilatkozott: »Az elnöknek nyitottnak kell lennie, tudnia kell, hogy a politika kollektív munka. A politikai szervek nem működhetnek kölcsönös kommunikáció nélkül, dialógus nélkül«. (Sid: Ne gre brez ljudi, *Večer*, December 3, 2012). (nem megy emberek nélkül) Gregor Virant meg volt róla győződve, hogy Pahor meg fogja nyugtatni a feszült politikai atmoszférát, mikor ezt mondta: »Nincsen varázspálcája, de olyan morális és formális tekintélye van, mellyel egy asztalhoz ültetheti a politikai pártokat«. (Jaj: Zmaga sredincev,¹⁷ *Večer*, 2012. december 3.)

Külföldi sajtó

A *The Economist* megpróbálja bemutatni az akkori elnök Danilo Türk bukásának okát, annak ellenére, hogy a kampány elején jelentős előnnyel bírt. A kormány reformjai, a jelen gazdasági- és politikai helyzet jelentősen hozzájárult a bukásához. Másrészt pedig a cikk kijelenti, hogy Pahor azért nyerte meg az elnöki választást, mert megédesítette mondanivalóját ezzel kedvezve a szlovének nemzeti egység-érzetének, viszont

⁹ Elnök mit egy esőköpeny.

¹⁰ Kijárási tilalom és a hadsereggel telt utcák.

¹¹ 7DNI heti lap, amelyet a *Večer* kiadóvállalat adja ki 1971, Januárban lett önálló kiadás, amely koncentrálna a társadalmilag elfogadható életmódra és társadalmi fontos témákra.

¹² <http://www.7dni.com/clanek2012120505858505>

¹³ *Slovenia Times 2003- tól egyik fő angol nyelvű újság*. Egy hónapba kiadnak kb. 10.000 másolatot, ezért a Slovenia Timesot körülbelül 50.000 ember olvassa. Kritikailag és átfogóan elemzi a társadalmi és gazdasági helyzetet Szlovéniában.

¹⁴ Visszhang

¹⁵ *Delo* fő és legjobban hihető napi lap, amelyet kiadják Ljubljánában. Hangsúlyozza és megjegyzi a társadalmi és gazdasági eseményeket Országos olvashatósági felmérés 2012-ben, ara indokol, hogy Delo 2. legolvasottabb szlovén napi lap, amelyet olvassa 148.000 olvasó.

¹⁶ Janša gratulál és felhív a gátolás eltávolítására.

¹⁷ Mérséklet győzelme

most Pahoron a sor, hogy megvalósítsa céljait. (J.H, a vote for austerity policy, *The Economist*, 3.12.2012)¹⁸ (Szavazat a takarékos politikára.)

A *Washington Post* kiemeli, az elnöknek a jelképező szerepe mellett még fontos szerepe lesz e nehéz időkben, melyben Szlovénia van. Rámutattak azon kihívásokra, melyekkel Szlovéniának meg kell birkóznia, többek közt a nyugdíjreform és bank szanálásával, melyet rossz kölcsönök terhelnek. Emellett még kiemelte, hogy az akkori kormány reformjai elakadtak a politika megosztás miatt. (Associated press, Exit poll: Ex-PM Borut Pahor wins Slovenia presidential election with 67.3 percent of vote, *Washington Post*, 2.12.2012)¹⁹

A *BBC News* rövid cikket jelentett meg a választás eredményeivel és kiemelte a tüntetések fontosságát. (Slovenian ex-PM Borut Pahor wins presidency, *BBC News*, 3.12.2012. <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-20571215>).

A horvát *Jutranji List* idézi az új elnököt. »Le fogjuk győzni a válságot és a szlovén csillag újból ragyog majd az égen«. A nemrégii tüntetések fényében a lap azt sugallja, hogy az elnök elsődleges feladata megnyugtatni a polgárokat, beléjüknevelni az igazság érzését, mely elhomályosult az elmúlt években. Ugyanakkor kifejezték azon vágyukat, hogy a horvát-szlovén állam együttműködjön, ami mindkét állam javára válna. (Hina, Pahor bi trebao najprije poskušati smiriti situaciju u državni in razočaranim ljudima pokazati put prema pravdi,²⁰ *Jutranji List*,²¹ 2012. december 3.)²²

Befejezés

Egy érdekes és dinamikus elnöki vita után az új szlovén elnök Borut Pahor, készen áll arra, hogy megvalósítsa ígéreteit, melyeket kampánya alatt adott. Most meg kell mutatnia, hogy a kételkedők, akik szerint szavainak nincsen tartalma, tévednek. A feladat, mellyel meg kell küzdenie nagy felelősséggel jár, mert Szlovénia eddig nem tapasztalt alacsony választási részvétellel és tüntetésekkel küzd. Át kell hidálnia a pártok közötti különbségeket, visszaállítania a politika szervekbe vetett bizalmat és a politikába általában, hiszen ezért lett megválasztva. Most a sor a negyedik szlovén elnökön, Borut Pahoron van.

*

www.southeast-europe.org
dke@southeast-europe.org

© DKE 2012

Figyelem! Kedves kutató! Ha erre a tanulmányunkra hivatkozik, vagy idézi annak egy részét, kérjük, küldjön erről egy email-t a főszerkesztő részére a dke@southeast-europe.org címre. *A tanulmányt a következőképpen idézze:*

Igor Časar: Elnökválasztás Szlovéniában, 2012. *Délkelet-Európa – South-East Europe International Relations Quarterly*, Vol. 3. No. 4.(2012 tél) 4 o.

Együttműködését köszönöm. *A főszerkesztő.*

¹⁸ <http://www.economist.com/blogs/easternapproaches/2012/12/slovenia>

¹⁹ http://articles.washingtonpost.com/2012-12-02/world/35585644_1_borut-pahor-slovenian-state-reforms

²⁰ Pahornak először le kell csillapítani a szituációt az országban és az emberekben újjáéleszteni az igazságérzetet.

²¹ *Jutranji List horvát napilap, amely először volt kiadva 1998-ban. Az újág a Europapess Holding Media Group- hoz, tartozik és a körforgása körülbelül 115,000 másolat. Általában tekintik baloldalinak és liberálisnak.*

²² <http://www.jutarnji.hr/pahor-ponudio-viziju-slovenije-koja-moze-rijesiti-probleme-krize/1070137/>